

Az eretnekmozgalmak a késő középkorban

Írta: Konok Péter

2007 június 04.

Az eretnekmozgalmak - szemben az általános vélekedéssel - nem egyszerűen a nyomor termékei voltak. Amennyiben elterjedésüket területileg vizsgáljuk, láthatjuk, hogy éppen azokon a területeken jelentkeztek elsőprő erővel, ahol - a feudalizmus átalakulásának első jeleként - megjelent egyfajta polgárosodó kézműves-kereskedő réteg. Nem a hanyatlás, hanem éppen ellenkezőleg, a fellendülés termékei voltak, és a kizsákmányolás társadalmával, e társadalom barbár fejlődésével szembeni örök ellenállást fogalmazták meg és képviselték az adott kor gondolataival és eszközeivel.

A magát egyetemesnek valló római katolikus egyház véleményétől eltérő állásfoglalások a történelem során mindig jelentkeztek; maga a katolikus egyház is az ilyen nézetektől való elhatárolódásban, állandó tisztulási folyamatban alakította ki saját elveinek rendszerét. Az egyetemes hitelvektől eltérő gondolatok erőszakos elnyomásának vagy békés beolvasztásának éppen esedékes politikája sem hiányzott már a katolicizmus egészen korai századaiban sem.

A XIII. század második felétől azonban addig soha nem látott mértékben erősödtek meg az eretnek tanítások Európa számos pontján, hogy több mint két évszázad után elhaljanak, vagy feloldódjanak a reformáció mozgalmaiban. A különféle elnevezésekkel illetett mozgalmak és csoportosulások számos dologban eltértek egymástól, mindazonáltal nem nehéz felfedezni közös gyökereket, elképzeléseik és gyakorlati tevékenységük azonosságait.

Az eretnekmozgalmak - szemben az általános vélekedéssel - nem egyszerűen a nyomor termékei voltak. Amennyiben elterjedésüket területileg vizsgáljuk, láthatjuk, hogy éppen azokon a területeken jelentkeztek elsőprő erővel, ahol - a feudalizmus átalakulásának első jeleként - megjelent egyfajta polgárosodó kézműves-kereskedő réteg. Nem a hanyatlás, hanem éppen ellenkezőleg, a fellendülés termékei voltak. Az eretnekség - akárcsak kiherélt utódja, a reformáció - alapjában véve nem a parasztok, a jobbágyok mozgalma volt. Ők csak csatlakoztak hozzá, habár gyakran igen nagy számban, és a mozgalmak nyomatékát adták. Erős leegyszerűsítéssel azt mondhatnánk, hogy az eretnekség kezdetben a textilipart követve terjedt el Európában, mivel ez az első kapitalista irányba fejlődő iparág, majd a huszitizmussal lép új korszakába egy, részben már a bányászatból és fémfeldolgozásból élő, a kor szintjén „iparosodottnak” tekinthető területen. Az itt tárgyalt eretnek tanítások ennek megfelelően Észak-Olaszországon (Lombardia), Dél-Franciaországon, Flandrián és Anglián keresztül terjedtek át Európa számos más területére. Ez a tény is mutatja, hogy az eretnekmozgalmak, bár a felszínen teológiai érveket hangoztattak, lényegükben azonban egyáltalán nem vallási, hanem gazdasági-politikai mozgalmak voltak. Mint ilyenek, igen összetettek: hiszen bárki, aki az egyházi hatalom igényeivel és elvárásaival szembeszáll, könnyen megkaphatta az eretnek jelzőt. Sem a pápák, sem az egyház más harcos férfijai nem takarékoskodtak a kor politikai zsargonjában egyszerű szitokszóvá alakuló megjelöléssel. Ezt azonban mégsem lehet a vizsgálódás vezérfonalává tenni, hiszen - a pápasággal fennálló ellentétükön kívül - nehéz lenne sok hasonlóságot találni, mondjuk Szép Fülöp francia király és a minden úr és klerikus kiirtását követelő, őskeresztény kommunizmust hirdető Fra Dolcino között.

Mielőtt részletesebben tárgyalnánk tehát a legfontosabb mozgalmakat, szükségesnek látszik megállapítani néhány olyan általános vonást, amelyben többé-kevésbé, de mindnyájan osztoznak. Világszemléletükben az eretnek szekták két, gyakran azonban egybeolvadó irányzatra oszlanak: a jelentősebb hatású manicheista dualizmusra, és egyfajta panteizmusra. Míg az első változat követői általában aszkétikus életformát követtek - ezt néha még üldözőik is kénytelenek elismerni - addig a másik változat hívei önmagukat az isteni lényeg részének nyilvánítva minden megkötöttséget elvetettek. Az ő - az előbbieknél kevésbé jelentős - gyakorlatukból erednek azok az eretnek-orgiákról szóló beszámolók, amelyekben oly nagy élvezettel vájkáltak a szexuálisan frusztrált egyházi szerzők.

Majd mindegyik eretnekmozgalom az apostoli szegénység híve, és fellép az egyház és a szerzetesség elvilágiasodása ellen. A kereszténységet alapjában véve a páli reform elé, az őskeresztény közösséghez kívánták visszavezetni. Elvetik azokat a szentségeket és dogmákat, amelyeket a hivatalos egyház oly sokra tart. Az egyházi hierarchiát mindenekelőtt gyűlöletesnek tartják, és természetesen ellenségesen viszonyulnak a pápaság intézményéhez is. A mindenkori pápában chiliasztikus várakozásaiknak megfelelően gyakran a megtestesült Antikrisztust látják. Ennek ellenére az esetek nagyobb részében nem fognak össze a pápasággal pozícióharcban álló éppen aktuális világi hatalommal sem, hiszen azt éppen úgy elvetendőnek tartják. A szekták nagy része gyakorlatában két részre oszlott: a tanítást eredetileg meghirdető polgárosuló rétegek visszafogottabb, misztikus-reformista, és a hozzájuk csatlakozó szegényebb rétegek (bérmunkások, jobbagyok, csavargók stb.) chiliasztikus-forradalmi irányzatára. Ezek gyakran éppen olyan elszántan harcoltak egymás, mint a közös ellenség ellen.

Az eretnekmozgalmak egy átmeneti korszak eredményei. A XIII. századra a legfejlettebb területeken a termelés túllépett a szorosan vett feudális formákon. A társadalomban az irányítás azonban még továbbra is a feudális uralkodó osztályok kezében maradt. Ebben az időpontban jelentkezik az eretnekség; egyrészt mint egy olyan feltörekvő társadalmi réteg ideológiája, amely önmagában még nem képvisel elegendő erőt a politikai hatalom megragadásához, de a gazdaság bástyáinak egy részére már sikeresen kitűzte zászlaját, másrészt pedig az átalakulási folyamat veszteseinek ideológiája, akik az eretnekséget a maguk képére alakítják át. Ezek a mozgalmak nem voltak képesek önálló politikai perspektívát nyújtani; elképzeléseik az adott társadalom körülményei között utópisztikusak, idegenek voltak. A fennálló társadalomnak reális alternatíváját nem nyújtották, csupán annak többé-kevésbé teljes tagadásáig jutottak el. Így a társadalom minden uralkodó rétege ellenük fordult, de gyakran azok is, akiknek az uralom lerázása az érdekükben állt volna. A nagypolitika mindenkori állása szerint ugyan néha nem zargatták a visszafogottabb mozgalmakat, elsősorban akkor és ott, ahol a helyi politikai elit érdekei szemben álltak a pápaság érdekeivel. De az egyenlősítő őskommunista mozgalmakat a hatalom minden rétege nekivadulva irtotta.

A kezdet – a kathárok

A nyugati eretnekség talán legfontosabb és legnagyobb fészke Franciaország déli vidékein alakult ki. Az Aragónia és Provence közé ékelődött Languedoc előnyös fekvése következtében rendkívül gyors fejlődésnek indult mind gazdasági, mind kulturális téren. Itt, ahol a hatalom toleranciája talán a legnagyobb volt a korabeli Európában, terjedt el a kathár mozgalom.

Alapítójának egy Peter Waldus nevű gazdag lyoni kereskedőt tartanak, aki 1170 körül javait szétosztotta és prédikálni kezdett. Ő volt az, aki a szegény szövőmunkások között már létező mozgalomnak világos formát adott. A kathárok kezdetben nem szándékoztak elszakadni az egyháztól; amikor a lyoni érsek eltiltotta őket a prédikálástól, III. Sándor pápától kértek rá engedélyt. 1184-ben azonban III. Lucius pápa egyházi átkot mondott a gyanús szektára, ami merőben más távlatokat nyitott meg a kathárok, mint a pápai szolgálatba szegődő és ott lassan elhájasodó, de egykor hasonló indíttatású rendek, a ferencesek vagy a dominikánusok előtt.

A kathárok tanairól - akárcsak a többi eretnek szekta elképzeléseiről - csak a korabeli, legtöbbször ellenségesen elfogult szektán kívüli szerzők írásaiból értesülhetünk. Írásaik legnagyobb részét az inkvizíció elkobozta és megsemmisítette. Ideológiailag a manicheizmus talaján állottak, és alapfeladatuknak azt tartották, hogy az isteni eredetű lelket ki kell szabadítani az anyagi lét gonosz bilincseiből. Ebből következett, hogy bűnnek azt tartották, ami a lélek fölött az anyag uralmát megerősítette. Hét főbűnt jelöltek meg:

1. Földi javak birtoklása („a lélek rozsdája”).
2. Világiakkal való érintkezés a térítésen kívül.
3. A hamis tanúság és az eskü.
4. A háború, és egyáltalán fegyver használata.
5. Állatok megölése (kivéve a „csúszómászókat”).
6. Húsevés, állati termékek fogyasztása.
7. Házasság és nemi érintkezés.

Közösségeik szerzetesi jellegűek voltak: a „tökéletesek” (perfecti) teljes vagyonközösségben éltek, és tartózkodtak a nemi élettől. A „tanítványok” (discipuli) számára engedélyezték a házasságot és a saját vagyont, kötelezték azonban őket a tökéletesek eltartására. Eltért a hivatalos rendek szokásaitól, hogy nem tettek megkülönböztetést a nemek között, a nők éppen úgy prédikálhattak, mint a férfiak. Ez persze felettébb kíváncsivá tette, és persze felháborította a kortársakat:

„Még azt is bűnükül róják fel, hogy a férfiak és nők együtt járnak, gyakran egy házban laknak, és az a hír terjedt el róluk, hogy időnként együtt háltak az ágyban.” - írja az Urspergi krónika az 1212-es évről.

Eszméik terjesztését igen fontosnak tartották, és erre sajátos, hatékony módszert dolgoztak ki:

„Mindnyájan kivétel nélkül, férfiak és nők, nagyok és kicsinyek, megszakítás nélkül tanítanak és tanulnak. A munkás, aki nappal dolgozik, éjjel tanít vagy tanul; és mert annyit tanulnak, keveset imádkoznak. Könyv nélkül tanítanak, oktatnak... Aki hét napig tanult, keres egy tanítványt, akit aztán ő tanít.” - írja róluk egy inkvizítor a XIII. század közepe táján. Tudásukat az evangéliumok

tanításaira alapozták, ezeket mindenki számára hozzáférhetővé kívánták tenni. Életüket is ezek szellemében irányították, és az egyháznak alapvetően nem is életmódjuk volt ellenséges, hanem az az elkeseredett harc, amelyet minden autokrácia, tulajdon és elnyomás ellen folytattak. Maga clairvauxi Bernát, akit igazán nem lehet az eretnekek iránti rokonszenvvel vádolni így írt róluk:

„Ha kérdezitek őket, nincs aki oly keresztényi lenne, mint ezek az eretnekek; épp úgy ami társalgásukat illeti, abban sincs kivetni való, és szavaikkal teljes összhangban vannak a cselekedeteik is. A kathár senkit meg nem csal, senkit el nem nyom; senkit nem üt meg; arca halvány a böjtöléstől, nem eszi a tétlenség kenyerét, hanem saját kezével keresi meg, amire szüksége van.”

A kathár csoportosulások előtt - miután bezárult előttük a hivatalos renddé válás kapuja - két út állt. Ahol a polgárosodó elemek kezébe került a csoportok vezetése, ott a későbbi protestantizmus előképeivé váltak, míg ahol a bémunkás-jobbággyi elemek alkották a többséget, ott őskeresztény kommunista rajongók szektái alakultak ki. Ezek is, azok is gyorsan terjedtek, nem utolsósorban azért, mert a kathárok agitátorai állandóan vándorolva terjesztették az igét, és a hittestvérek élénk kapcsolatot tartottak egymással.

A kathárok megerősödésével már komoly presztízsvesztést okoztak a pápaságnak. Ugyanakkor a francia királyok is szerették volna országukhoz csatolni a fejlett déli területeket. Ebből a kettős igényből nőtt ki a kathárok elleni keresztesháború, amelynek során a francia csapatok szinte eltörölték a föld színéről a virágzó városokat. Először (a XII. sz. legvégén) pápai missziókat küldtek a területre (az egyikben Domenico Guzman is részt vett), de hiába. Ezután indultak meg a hadműveletek Simon de Monfort vezetésével, Cîteaux-i Arnold pápai legátus ellenőrzése alatt. Mikor Beziers elfoglalása után a keresztesek azon töprengtek, hogy a város lakossága közül hogyan válasszák ki az eretnekeket, a legátus állítólag így szólt:

„Öljétek meg mindet; Isten majd ráismer az övéire.”

A fegyveres út - az apostoltestvérek

A kathárok dél-franciaországi lemészárlása után a hívők szétszóródtak Európában. Észak-Olaszországban, ahol a mozgalomnak eredetileg is sok híve volt a kathárok a patarénusok szektájával, egy harcos egyenlősítő csoporttal keveredtek össze, amelynek hívei elsősorban a textilipar kizsákmányoltjaiból, a rongyszedőkből (patarii) verbuválódtak. Ez a szociális háttér rányomta bélyegét a kialakuló új szekta, az apostoltestvérek működésére.

A szekta alapítója Geraldo Segarelli, aki miután ferencesnek nem vált be, 1260 körül széttörtte vagyonát és prédikálni kezdett. Az apostoltestvérek tulajdonhoz és a nemi élethez való viszonya hasonló volt a kathárokéhoz. Az egyház kezdetben nem tulajdonított különösebb figyelmet nekik, és habár IV. Honorius pápa 1286-ban betiltotta a rendet, de megelégedett azzal, hogy Segarellit kiutasította Parmából. A vándorlásra kényszerített prédikátor így egész Észak-Itáliát bejárva terjesztette tanait. Az erélyesebbé váló üldözés csak olaj volt a tűzre. 1300-ban Segarellit megégették, de a testvéreket nem tudták visszaszorítani. A rend élére az addigi második ember, egy rendkívül karizmatikus szónok és nagyszerű szervező, Dolcino

lépett. Életpályája tipikus: kiugrott ferences volt, aki csalódott a ferences rend világi felfogásában, de akiben tovább égett a lelkesedés a rend eszményei, a szegénységért és az egyenlőségért.

Dolcino átlátta a koldulórendek kudarcát, és az egész szerzetesi rendszer lerombolásával akart teret nyitni az új apostoli rend megteremtéséhez. Ehhez kezdetben a világi hatalmasok segítségét is igénybe vette volna: Aragóniai Frigyesben, Szicília királyában bízott, hogy meghódítja a pápai trónt, és megsemmisíti a hazug klérus uralmát. Frigyes elkeseredett harcot vívott VIII. Bonifáccal, és az Aragóniai ház az albigen háborúban játszott szerepe óta eretnekbarát hírében állott. Dolcino próféciaiban 1303-ra jósolta Frigyes győzelmét és Bonifác halálát. Az utóbbi jóslat helyesnek bizonyult, habár Bonifác nem Frigyes kezétől halt meg, hanem dühében ütötte meg a guta, miután Szép Fülöp pecsétőre, Guillaume Nogaret a pápaságért rivalizáló Colonnák támogatásával szabályosan lepofozta a pápai trónusról. Dolcino nem volt elégedett, és újabb jóslatában 1304-re megjósolta XI. Benedek pápa halálát, 1305-re pedig a papság teljes pusztulását. 1304-ben azonban Aragóniai Frigyes békét kötött a pápai trónnal. Ekkor a csalódott próféta váratlan lépésre szánta el magát, olyan lépésre, ami alaposan megkülönböztette a feltétlen pacifizmust valló kathár felfogástól. Fegyveres sereget szervezett testvéreiből, és azok élén betört Piemontba. Frigyes helyett a parasztságtól kapott segítséget. Három éven át tartott az egyenlőtlen harc e kommunista rajongók és a hatalmasok között. Először az Alpokból kicsapva Gattinara erődöt foglalta el. Vercelli és Novara püspöke sereget szerelt fel ellene, de az csúfos vereséget szenvedett. A püspökök ekkor felajánlották Dolcinónak, hogy álljon át, és legyen a vercelli zsoldosseregek parancsnoka, de ő ezt elutasította. Kérlelhetetlensége és hitének ereje átragadt a csapataira is. Egy ízben állítólag 30 dolciniánus asszony futamított meg 200 triverói polgárt, akik meg akarták támadni Dolcino egyik egységét. De a testvéreknek nem volt utánpótlásuk, és a parasztok, akik nyilván kaptak bizonyos ígéretek uraiktól, egyre inkább ellenük fordultak. A felkelés elvesztette tömegbázisát, de így is csak kiéheztetéssel bírta le a hatalmasok túlereje. Dante is megemlékezett erről az eseményről az Isteni Színjátékban. Mivel ő a pokolbéli látogatást 1300-ra datálta, ezért jövő időben írta le Mohamed intését Dolcinónak:

„Nos, ha reményed van még fölmehetni

Fra Dolcinónak tőled izenem fel,

ha nem kíván ide hamar követni

jól lássa el magát élelmiszerrel,

nehogy a téllal győzze le Novara,

mert másképp le nem győzi könnyűszerrel.”

A Monte Zebellón magukat elsáncoló dolciniánusokat 1307. március 23-án bestiális módon lemészárolták a novarai zsoldosok. Dolcino-t és vezértársát, Margheritát megégették. Az asszony kivégzésekor zavargások törtek ki a helyszínen, amelyeket katonai erővel kellett elnyomni. És bár a mozgalomnak szinte minden résztvevőjét elpusztították, de a dolciniánusok

emlékét a parasztokból nem lehetett ilyen könnyen kiirtani: XI. Gergelynek 1372-ben pápai bullában kellett fellépnie az ellen, hogy a dolciniánusok földi maradványait ereklyeként tiszteljék.

A békés út - a beghardok

A társadalom megváltoztatásának békés igényével, az önpéldamutatás eszméjével léptek fel a beghardok, az a szekta, amely Németalföldön és Angliában terjedt el elsősorban. Kialakulásuk igen szorosan kötődik a textiliparhoz, hiszen az első beghardházak Flandriában főleg takácsok testvéri közösségei voltak. bár a pápai hatalmat és a hierarchikus egyházszervezetet ők is elvetették, de békés természetük és befelé fordulásuk miatt kevesebb üldöztetésnek voltak kitéve a többi eretnekmozgalomnál. Tulajdonképpen nem is voltak igazi eretnekek; a XIV-XV. század folyamán - felső nyomásra - viszonylag zökkenőmentesen integrálódtak be a ferences rendbe. A beghardházak előnye a kolostorokkal szemben elsősorban az volt, hogy szabad egyesülések voltak, amelyekből tetszés szerint ki lehetett lépni. Egyébiránt a házak működése hasonlított a kolostori eszményekhez:

„Harminc évvel ezelőtt - olvashatjuk egy XIII. századi feljegyzésben a brugge-i beghardházzal - tizenhárom takács volt itt, nőtlen férfiak, világiak, akik nagy buzgalommal igyekeztek jámbor és testvéries életet élni. Eckhuten apáttól telket béreltek nagy, kényelmes épülettel, közel a város falához (...). Ott nemsokára elkezdtek takácsmesterségüket űzni, közös háztartásban éltek, amit a közös munka jövedelméből fedeztek. Semmiféle szigorú szabálynak nem voltak alávetve, sem fogadalom nem kötötte őket, csak egyforma, barna öltözetet hordtak, és keresztényi szabadságban és testvériségben élve jámbor közösséget alkottak.”

A letelepedett beghardházak mellett, amelyek többnyire élvezték a hatalom valamelyes támogatását is - leginkább még a céhek nézték őket rossz szemmel, hiszen konkurenciát jelentettek - kialakult a vándorló beghardok rétege is. Ezek terjesztették el a beghardságot a német és az angol területeken is. Angliában lollardoknak hívták őket, és ez az elnevezés hamarosan tulajdonképpen az eretnek, illetve a lázadó szinonimájává vált. Ilyen értelemben tulajdonítja krónikájában Froissart is a „lollardoknak” az 1381-es angliai parasztfelkelést. Németországban akkor nyertek teret, amikor Bajor Lajos császár szembefordult a pápasággal, és ebben - többek között - az egyház által üldözött beghardokra, illetve az eretneknek nyilvánított szigorúbb ferencesekre támaszkodott.

A beghardokhoz hasonló szekta volt a Gerhard Groot alapította „közös élet testvérei”, amely a nép nevelését, a kultúra ápolását tekintette céljának. Akárcsak a beghardházakat, a hatalom őket is többé-kevésbé megtűrte. Nem így a vándorló beghard prédikátorokat, akik az egyre fokozódó üldözés miatt titkos társaságokba tömörültek. Ilyen volt az Amalricus párizsi teológiai magiszter által 1200 körül alapított „szabad szellem testvérei” is, amely hitelveiben a kor szektái közül a legradikálisabb volt. A szekta, miután átvegyte a XIII. századot, a kóborló beghardokkal feltöltődve új erőre kapott. Nemcsak a vagyonközösséget, de a nő- illetve férfiközösséget is hirdette, és minden egyenlőtlenséget elvetett. Ideológiájának alapja egyfajta panteizmus volt: isten mindenütt és mindenben való jelenvalóságát hirdették. „Isten hatalmának jósága éppen úgy megnyilvánul egy tetőben, mint egy emberben” - szölte a jelszavuk. Innen már egyszerű volt eljutni a következtetésig, hogy az istentől átjárt egyén számára nem léteznek kötöttségek: mindent szabad! Néhányan már szinte az ateizmus határára jutottak, ami hatalmas

szellemi fegyvertény volt a XIV. század derekán.

Véjáték - a husziták

Csehország fejlődésének sebessége a korszakban csupán Angliáéhoz mérhető. A terület formailag a német császárság része, de a csehek nagyon is tudatában voltak nemzeti különállásuknak. Különösen így volt ez, hiszen az országban a vezető állások, a zsíros papi posztok, a fejlődés motorját jelentő ércbányák mind német kézen voltak. Az egyházzal és a német etnikummal szembeni ellenérzés szorosan összefonódott. Az itt születő eretnekmozgalom legalább annyira cseh is volt, amennyire eretnek. A husziták vívták a legnagyobb hatású harcokat, és ez volt az a mozgalom, amely talán az összes eretnekség közül a legnagyobb hatást gyakorolta az utókorra. A huszitizmus kezdetben a lollardok hatását mutatta, és a folytonos politikai-hatalmi harcban alakult ki, amely a cseh király és a német császár között folyt. A mozgalom történetében a fordulópontot Husz máglyahalála jelentette 1415-ben. Ekkor hívei elszakadtak az egyháztól, és háborút hirdettek a rendszer ellen.

A huszitizmus - nemzeti viszonyulása miatt - széles tömegbázissal rendelkezett. Ez azonban nemcsak erőt jelentett, hanem megosztottságot is. A cseh nemesség érdekei és követelései egészen mások voltak, mint a jobbágyoké vagy a polgárosodó rétegeké. Két markánsan elkülönülő irányzat, és egy ingadozó centrum alakult ki ezen érdekellentétek mentén. A cseh nemesség magának óhajtotta megszerezni a társadalom vezetését. Ők a kelyhesek frakcióját alkották, mivel az egyház kiváltságainak jelképes eltörléseként kétszíni áldozást követeltek. Valójában azonban ennél sokkal jobban foglalkoztatta őket az egyházi birtokok szekularizációjának lehetősége. A másik szárny a táboritáké volt. Ez sokkal jobban hasonlított az általános eretnek szektákra: tömegbázisát a parasztok alkották, de sokan csatlakoztak hozzá a nemesség alsó rétegéből és a polgárosodó városi kézművesek közül is. Ennek megfelelően a táboriták tovább tagozódtak: a paraszti őskeresztény kommunistákra és a centrumpozíciót elfoglaló lovagokra és polgárookra, akiket Jan Zizka vezetett. Zizka halála után ők formálisan is kiváltak a táboriták közül, és „árvák” néven (t.i. Zizkát „apjukként tisztelték”) egyfajta középpártot alakítottak a kelyhesek és a táboriták között.

A táboriták nemcsak az egyházi, hanem a világi hatalmat is teljesen elvetették. A prágai egyetemen 76 pontból álló vitairatot szerkesztettek a táboriták hitelvei ellen, ebben olvashatjuk:

„Mint, ahogy Tabor városában nem létezik enyém és tied, hanem minden közös, úgy legyen mindig minden közös mindenki számára, senkinek se legyen magántulajdona, és akinek ilyen van, halálos vétket követ el.”

A szép elvek azonban a gyakorlatban nehezen voltak megvalósíthatóak. A gyülekezet közös vagyona helyett csupán közös pénztárakat tudtak létrehozni, amelybe az egyes családok feleslegüket beadták. Ez ellen tiltakozva szakadt ki a táboriták közül az adamiták szektája. Ezek egy Niklas nevű paraszt után, aki a szabad szellem testvéreinek panteizmusát hirdette, magukat nikolaitáknak is nevezték. A Luznice folyó szigetén alapított kommunájukban teljes vagyonközösséget és csoportházasságot vezettek be. Elképzeléseik azonban nem hullottak termékeny talajra, és maguk a táboriták kérték Prága segítségét a bosszantó szakadárok ellen. A szekta tagjai közül azokat, akik nem tagadták meg elveiket Jan Zizka személyesen küldte

máglyára. Ötven adamita ment – állítólag – nevetve a halálba.

Tabor hegyén elegendő idő adatott meg az élet alapos megszervezésére. Mindenből lehetett pap, akit a gyülekezet választott. A papok választották a püspököket, akik a szervezetet irányították. Fontos feladat volt az oktatás, amelyet - akárcsak a „közös élet testvérei” - igen magas szinten végeztek. Alapja az Evangéliumok és az Ótestamentum ismerete volt. Az állandó harcban kétféle gyülekezet jött létre: a házi gyülekezetek feladata a termelés volt, míg a hadi gyülekezetek állandóan fegyverben álltak. Egy egész világrend volt az ellenségük - el kellett bukniuk. De a huszitizmus diaszpórája a háborúk befejeztével Európa majd minden részén megtermékenyítő hatással volt a változást sürgető mozgalmakra. A veterán huszitákat megtaláljuk minden XV. századi felkelésben, de eszméik ott kísértének a XVI. század nagy parasztháborúiban, és a reformációban is, amelynek csapásait a katolikus egyház már soha sem tudta igazán kiheverni.

http://tarfor.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=24:az-eretnekmozgalmak-a-k-korban&catid=14:egyetemes&Itemid=32